

KRVAVÝ ROK 5784

12 měsíců války v Izraeli

DAVID BOREK

nastole

Krvavý rok 5784

12 měsíců války v Izraeli

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihynastole.cz
www.albatrosmedia.cz

David Borek

Krvavý rok 5784 – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

KRVAVÝ ROK 5784

(12 měsíců války v Izraeli)

Chcete, aby příběh této skvělé knihy pokračoval i potom, co ji dočtete? Tak ji pusťte dál do světa! Vše potřebné se dozvíte na www.restorio.cz.

Albatros Media podporuje udržitelný rozvoj, který vrací použitým věcem smysl. On-line antikvariát Restorio vaše knihy odkoupí a zaplatí vám ihned – nečekáte, až se prodají. Získané peníze si můžete nechat, nebo si vyberete charitu, kterou jimi podpoříte. V tom případě navýší Restorio částku o 20 %.

© David Borek, 2024

ISBN tištěné verze 978-80-7448-191-8

ISBN e-knihy 978-80-7448-255-7 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

OBSAH

I. Člověk plánuje, Hamás se směje	6
II. Trosky starého světa	10
Když se z vašich sousedů stane zpravodajství	11
Ground zero (balada o trávníku v Be'eri)	16
Báječný muž s klikou (přežití v Kfar aza)	24
Není žádné pohraničí! (Díra u Hanušovic)	30
Raketový jackpot (snění o normálním světě)	36
Tři zastávky u jedné zastávky (terminál Sderot)	41
Matka a syn versus Hamás (příběh rukojmích)	53
105 Listopadových happyendů (rukojmí a průměří)	62
III. Hledání viny a logiky	68
Jak se to mohlo stát? (Ruka boží, nebo šlendrián?)	69
Sehrát to s nimi (role flikování v dějinách)	79
Židé proti Židům (rozkol předválečného Izraele)	92
... A pak už konečně vypukne občanská válka	99
IV. Železné meče	110
Jižní sloupy dýmu (Izrael jde do války)	111
Fotoalbum z obleženého tábora	122
Soumrak agroturistiky (život s Hizballáhem)	129
Z dubových lesů do hotelů (válka na severu)	135
„Beseder“ arabové (padesát odstínů koexistence)	151
Svaté násilí (stín pušek nad Dženínem)	162
V. Pacient ročník 1948	178
Izraelský problém	179
Problém Gaza	188
Problém Palestina	202
Západní problém	213
VI. Válka židovská	232

**I. ČLOVĚK PLÁNUJE,
HAMÁS SE SMĚJE**

(Mno, tak repku máme ustříhanou, zejtra po nás nic na Kavkách nechtějí, takže jen zahrajou tu reportáž a já si budu celý den číst. A určitě si znova zajedu na Žytnij rynek!)

Je 6. října krátce před půlnocí a „hrdinný válečný zpravodaj“ David Borek sní v hotelové posteli v Kyjevě o sekané. Ano, pořádná koule té nejúžasnější teplé libové sekané, kterou mi ve čtvrtek zabalila trhovkyně na Žitném rynku.

„Vazmitě,“ podává mi ještě plátek slaniny na ochutnání.

Beru si mastný kousek přímo do ruky. Všude kolem vyskládané salámy, flákoty masa a další pochoutky. Velká zastřešená sovětská tržnice. Industriální gastropoetika.

„Vazmitě, vy,“ otáčí se skoro nedůtklivě i na kameramana Karla, který musí (ale asi rád) vykročit z profesní role a místo do hledáčku kamery se podívat na tu odbarvenou Natašu, která mu, bez úsměvu a přitom s uvěřitelnou věcnou vstřícností zkušené obchodnice, taky podává degustační porci slaniny.

„Teď mě netoč,“ pronáším ke Karlovi, rovněž lehce nedůtklivě. Mám totiž plnou pusou něčeho nádherně mastného a raději bych se takto divákům neukazoval. V igelitce odpočívají další vzorky špeků a taky ona božská sekaná. Ach!

Ne, zahraniční zpravodajové ČT se za peníze koncesionářů nepřežirají. A ne, Kyjev počátkem října 2023 nebyl městem nekonečné pohody a vepřových gastronomických rozkoší. Byli jsme tam pracovně a natáčeli v té omšelé tržnici reportáž o inflaci, která se po vypuknutí války zakousla do úspor a kupní síly Ukrajinců. Ale ano, babí léto v Kyjevě nebylo vůbec špatné, válce navzdory. I ty jinak docela ušmudlané domy ve čtvrti Podil najednou, s kulisou zelených stromořadí i čistě modrého nebe, vyfoukaného

Babí léto v Kyjevě. Do útoku Hamásu na Izrael zbývají už jen hodiny. Foto: D. Borek, 6. 10. 2023.

lehkým větrem, působily malebně. Útulná Evropa s ulicemi plnými pěkných holek, tramvaj a dobrého jídla. Při prvním natáčení na Ukrajině v dubnu 2022 stála ještě pár desítek kilometrů od Kyjeva ruská invazní vojska. Bylo to zamklé obležené velkoměsto. Když padla tma, smutné ulice se zcela vyprázdnily. Druhé natáčení v lednu 2023 mám zase spojené s pravou východoevropskou zimou. Přivezl jsem si odtamtud omrzlá stehna a palec na ruce. (Nikdy si neberte jen džíny, když je venku minus 18, a nikdy nedržte v mrazu mikrofon s logem ČT, pokud nemáte rukavice.)

Tak prosím nevyčítejte Davidu Borkovi, že 6. října 2023 neuléhal na hotelu s myšlenkami na osud ukrajinského státu a západní civilizace, ale s představou, že si udělá oddychovou sobotu ve společnosti knih a sekané.

(Muhehe. Člověk plánuje, Bůh se směje.)

Otvírám jedno oko. V pokoji za zataženými závěsy je ještě pološero. Všude klid. Po hotelových chodbách neklapou podrážky novinářů mířících na snídani. Zpoza oken se neozývá hukot kyjevských ulic. Líné sobotní ráno 7. října.

That's why I'm easy.

I'm easy like Saturday morning.

Mě ale NĚCO vzbudilo. Dalo by se s poetickým patosem zadeklamovat: „Jakási neblahá předtucha mě vytrhla z dřímoty. Jako bych cítil, že navzdory onomu tichu kolem kráčeji dějiny.“ Cynik by asi utrousil: „No, není divu, že měl lehké spaní, když se včera ládoval tou sekanou a špekem.“ Skutečnost je taková, že mě probudila jemná záře problíkávající ve skoro pravidelných intervalech z nočního stolku vedle mé postele. Zvuk mobilu jsem večer ztlumil, ale displej telefonu se rytmicky rozsvěcuje a pohasíná.

(Co to sakra je?)

Otvírám i druhé oko a natahuju se pro telefon. Na displeji svítí rámeček s červeným logem izraelské aplikace Red Alert a pod ním jsou další a další. Nápis na nejsvrchnější zprávě říká něco jako „100+ dalších oznámení“. Odemykám mobil a projíždím nejprve ta avíza. Red Alert či podobnou appku mají v telefonu všichni Izraelci. Umožňuje v reálném čase sledovat raketové poplachy.

(Cože? Tolik raket najednou, bez předchozího „zahřívání“ v podobě nějakých sporadických salv. To není normální.)

7. října 2023. V Praze je před sedmou ráno. I Česko čeká pěkné babí léto. V Kyjevě bude osm hodin a David Borek už rozhodně nepůjde spát. V Izraeli je podle židovského kalendáře osm hodin ráno 22. dne měsíce tišri roku 5784 od stvoření světa. A skutečně tam kráčeji dějiny. Mají podobu žíznivých čar na nebi, které se svištěním vylétají nad betonové střechy domů v Gaze směrem na izraelská města. Jsou jich stovky. Obloha se jen zvolna rozsvěcuje. Mdlé slunce nízko nad obzorem ještě nerozpustilo oblaka sražené vlhkosti, visící vždycky koncem léta za úsvitu nad pobřežím. I v Gaze se leckdo dívá a předčasně otevírá oči. Jiní obyvatelé Gazy ale přesně vědí, o co jde...

Stačilo pár chvil. Návyk rychločtením prolétnout dva tři izraelské zpravodajské portály. Jasné, rakety. Hodně raket. Známe, zažili jsme. Ale co ty zprávy o tom, že v ulicích izraelského Sderotu byly spatřeny dodávky s ozbrojenci Hamásu a že v Gaze se srocuje dav okolo auta, které převáží tělo zabitého izraelského vojáka?! (Takže pronikli

Naše natáčení na Ukrajině právě skončilo. Vypukla mi válka „doma“. Foto: repro ČT 24, 7. 10. 2023.

přímo do Izraele?) Kdybych měl víc očí, otevřel bych určitě i třetí a čtvrté. Najednou jsem bdělý jako policejní vlčák. Volám na Kavčí hory. V osm českého času už máme vstup z balkonu kyjevského hotelu. A pak další a další.

„Mám tam zmeškanej telefonát od Kubala...“ hlásím významně Karlovi, když dobíhám k němu na pokoj.

Po těch letech společné práce už si můžeme dovolit nedokončovat věty.

(Hovor jsem nemohl přijmout, máme jen minutu do dalšího živého vysílání ze studia Balkon.)

„Ach jo... jasně,“ reaguje kameraman, taky kusým způsobem.

I bez Michala Kubala nám dochází, že plánované poklidné sobotní ráno je v čudu, stejně jako celý náš pobyt na Ukrajině.

Voláme kamarádovi Emilovi, který nám měl od neděle pomáhat s natáčením v Záporoží, plánované další zastávce našeho ukrajinského turné. (Sorry, Emile.) Posílá aspoň svého kyjevského známého, kterému předáváme u hotelu tašku plnou českých uzenin, čokolád a piva. Ukrajinec Emil žil dlouhé roky v Praze, kde učil své krajany češtině. V únoru 2022 odjel do vlasti na svatbu kamarádovi a uvízl tady. Mužům vojenského věku se zavřely hranice. Bydlí teď s maminkou 30 kilometrů od ruských frontových linií. On musí zůstat tady, my naopak musíme pryč. Vyjíždíme ve tři odpoledne. (Sorry, Ukrajinolo!)

Dva dny On the Road. Ale Kerouac by z nás neměl radost. Střídáme se za volantem. Jednou za dvě hodiny kafe na benzínce. Stmívá se, před Lvovem začíná mrholit. O půlnoci polská hranice. Modlitby, aby celníci nezdržovali, byly vyslyšeny, ale i tak dorážíme do hotelu v polském pohraničním městě až o půl druhé. Ráno v 8 zase plyn až k podlaze, směr Praha. (A pak Tel Aviv.)

Ta reportáž o inflaci na Ukrajině se nikdy neodvysílala.

Mé sny o sekané z tržnice na Žitném rynku skončily.

Babí léto jednou provždy skončilo.

II. TROSKY STARÉHO SVĚTA

KDYŽ SE Z VAŠICH SOUSEDŮ STANE ZPRAVODAJSTVÍ

Jen se nedělejte. Já vím, že chcete slyšet o masakrech a vypálených kibucech. Jen se nedělejte. Předě mnou se za to nemusíte stydět. Ostatně byl to ten hlavní obraz útoku ze 7. října.

Když jsem v červenci 2022 cestou z koupání v mé milované Lužici uviděl z plání nad Bad Schandau obří sloupec kouře, vycházející z lesů u Hřenska, taky jsem nezařekl osádce vozu: „Odvraťme zrak, není hezké se koukat na cizí neštěstí.“ Ano, bylo to trochu smutné a i na tu dálku strašidelné, ale zároveň jsem cítil zvědavost i jistou fascinaci tou kulisou. A nemyslím, že jsem úchyl a pyroman. Jen nemoralizuji. Dnes jsem se zcela nesrovnal se zvláštním rozporem své profese. My novináři lezeme na místa různých pohrom a bude v tom určitě i trochu zvědavosti (a zvědavosti). Vidíme občas fascinující věci. Ale pak někteří z nás v reportážích kážou o tom, že „práci složek integrovaného záchranného systému narušovali neukáznění jedinci, kteří se sjeli k místu tragédie“.

Jenomže ten, kdo bydlel v Hřensku, asi fakt při pohledu na postupující požár nepocítoval coby hlavní emoci zvědavost. Už nebyl pozorovatelem. Týkalo se ho to.

Kibuc Kfar Aza. Foto: Z. Šmajlerová, 4. 12. 2023.

Po šesti letech práce zpravodaje a skoro třiceti letech, kdy Izrael osobně poznávám, jsem trochu jako onen obyvatel Hřenska. Ne snad že bych ztrácel schopnost odstupu a stával se Izraelcem, ale v každé pohraniční vesnici tam na jihu někoho znám. Někdy jen jako respondentu z dávné reportáže, jiní jsou mí kamarádi nebo příbuzní mých známých.

Annalee. Foto: osobní archiv.

„Budeme se s Juvaem stěhovat.“

„Nééé. Proč?“

(Když si na někoho zvyknu, tak o něj nechci přijít. V zemi a v profesi, kde nic není stabilní, požaduji aspoň doma jistoty!)

„Půjdeme bydlet k Juvalovým rodičům, do skutečného kibucu.“

Poslední půlvětu provází sarkastický akcent. Když jsme se seznámili, vyprávěl jsem jí, jak stále míň snáším kolektiv a jak si vážím buržoazní hodnoty být sám. Jednou jsem jí a kamarádce vyčetl, že kafaří zrovna pod mým oknem. („Hele, tady nejsme v kibucu. Já tu potřebuju klid.“)

„Ne. Neopouštěj mě!“ Teď zase moji větu provází vroucí, „zamilované“ zamrknání.

Ne, nezamiloval jsem se, ale byla fajn. To není málo, pokud skrz své povolání trávíte celé dny mezi lidmi, v davech na demonstracích, ve frontách na letištích a na úřadech. Se všemi musíte komunikovat, případně se s nimi dohadovat (a hádat). Ano, to, že je někdo fajn, není vůbec málo.

Annalee chodila s Juvaem. Pár dnů do týdne u ní přespával. Dlouhé dredy a babičkovské kulaté brýle. Nosil volné tričko a konopné kalhoty. První měsíce jsem se ostýchal

s ním mluvit, neprávem jsem si ho zařadil do kategorie „mimoň v pyžamu“. Až po čase jsme si začali povídat a došlo mi, že je úplně normální a velice sečtělý. Taky fajn!

Škoda že se odstěhovali. Ale chápal jsem proč. Tichá psycholožka a kluk „v pyžamu“ už nechtěli řešit ranní dopravní zácpy, hledání parkovacích míst, vysoký nájem za jejich kuču s věčně nefunkčním odtokem ve sprše a neustálý hluk velkoměsta made in Tel Aviv. Čekal na ně dům ve vesnici, kde se nezamykají dveře, kde se všichni znají a kde si lidé na rozdíl od maloburžoazního misantropa Borka užívají kolektiv. Kibuc Be'eri.

To, že leží jen čtyři kilometry od hranic Gazy, bylo v červenci 2023 jen pikantním detailem.

(Mýlili se.)

7. října v 7:50 ráno ukrajinského i izraelského času odesílám první zprávu Annalee. Ihned odpovídá. Prý jsou v pořádku. Nebyli v Be'eri, nocovali v poušti. Ale když se ptám na Juvalovy rodiče, píše, že od nich zatím nemají zprávu. Druhého dne se odmlčela. Já mezitím měl dost vlastních starostí (zběsilý přesun Kyjev–Praha). Spojuji se s naší společnou známou. Zrovna jsem popíjel kafe na terase v Praze, když pípla zpráva.

Davide, zprávy o Juvalových rodičích jsou bohužel velmi špatné. S největší pravděpodobností byli uneseni. A i další členové jeho rodiny jsou pohřešováni.

Neumím už moc brečet a jsou mi protivní lidé, kteří zkouknou na YouTube klip od Mekiho a hned vytrubují do komentářů: „Brečím jako želva.“ (Třeba jim jen závidím.)

Juvalovi rodiče. Tak si je pamatuji z léta 2023. O tři měsíce později bude Avšalom po smrti a Šošan v zajetí Hamásu v Gaze. Foto: osobní archiv.

7. října Juvalovi zmizela skoro celá rodina. Nahoře zleva: maminka Šošan (unesena, propuštěna v listopadu), táta Avšalom (zavražděn teroristy 7. 10.), sestra Adi (unesena, propuštěna v listopadu, stejně jako její děti Jahel a Nave. Dole zleva: švagr Tal (unesen, nadále zadržován v Gaze), teta Šaron (unesena, propuštěna v listopadu, stejně jako její dcera No'am), strýc Evjatar a teta Lilach (oba zavražděni teroristy 7. 10.). Foto: Hostages and Missing Families Forum.

Juval v troskách svého domova v kibucu Be'eri. V tu chvíli už měl zpět svoji maminku a část příbuzných. Ale zároveň věděl, že jeho otec je po smrti. Foto: osobní archiv, prosinec 2023.

Jen jsem tak divně zasyčel přes zatnuté zuby, vyskočil z pohovky a přecházel tam a zpátky po terase a následně si znova sedl, tentokrát do shrbené nehybnosti.

Jsou velké a malé dějiny. Velké dějiny jsou generálové a prezidenti, státní převraty a koaliční krize. Malé dějiny, to je pusa od spolužačky, svatba, pohřeb dědečka nebo zlomená noha ve Špindlu. Občas se velké a malé dějiny propojí. Annalee a Juvalovi (a zprostředkovaně i mně) se to přihodilo toho říjnového rána.

7. říjen byla sobota, šabat. Navíc svátek Simchat Tóra. V Be'eri nežijí pobožní lidé, ale na svátky se tu sešla celá velká rodina, dvanáct lidí všech generací. Asi jako u nás na Velikonoce. Když se ráno ozval signál poplachu, Juvalův otec Avšalom nahnal rodinu do opevněné místnosti a sám zůstal vně krytu. Jeho manželka Šošana (Šošan) narychlo uvařila dětem kakao a šla za nimi do opevněného pokoje. Zpočátku řešili rakety, jenže sousedé začali posílat vzrušené vzkazy, že uvnitř vesnice jsou vetřelci. Přesvědčili Avšaloma, aby se šel taky schovat. Zpoza dveří mezitím slyšeli střelbu a pak hlasy v arabštině. Hodiny se skrývali v malé místnosti. Ze zpráv mezitím zjišťovali, že vesnice je zcela obsazena. Okolní domy už hořely. Nakonec se rozhodli vzdát.

„Tak a je to. To je konec,“ byla poslední slova, která Avšalom pronesl, než je ozbrojenci vytáhli oknem z krytu.

Když se Annalee s Juvaalem stěhovali, pomáhal jsem jim s nábytkem. Přijeli i Juvalovi rodiče. Táta Avšalom mi podal ruku. Štíhlý, s brýlemi a ustupujícími krátkými vlasy.

„Ahoj. Díky za pomoc.“

„Těší mě. Já jsem David.“

Okolo domu se právě vrací Šošana. Odnášela do auta jednu z mnoha velkých krabic.

„Hi. Já jsem Šošana, Juvalova máma.“

Slib, daný Šošaně, že je přijedu navštívit, jsem nebral jako formalitu. Důvod je vidět zde. Tak vypadá krajina nedaleko Be'eri na jaře. Není divu, že obyvatelé kibucu považovali svůj domov za pozemský ráj. Foto: D. Borek, 9. 3. 2023.

„Juval je fajn kluk. Škoda že se stěhuje.“

Šošana má husté kudrnaté vlasy. (Už vím, odkud její syn vzal ty dredy.) A stejně jako on trochu mate prvním dojmem. Když promluví, okamžitě poznáte inteligenci. Ne, toto není rodina nepraktických hipíků.

„Budeme rádi, když nás někdy navštívíš v Be'eri.“

„Rád. Strašně se mi líbí ta krajina, letos na jaře jsem kousek od vás byl na výletě.“

Teď nás míjí Annalee s Juvaem. Poslední tašky z vyklízeného bytu. Mávají mi. A že se ještě staví pro židli. (Vím ale, že v tento moment přestávají být mými sousedy. Už myslí na nový domov na jihu.)

„Tak přijed' zase příští rok na jaře,“ dodává Šošana. „To je tam nejkrásnější. Ale můžeš kdykoliv. Dej vědět přes Juvala.“

„Přijedu,“ podávám jí ruku. A jsem rozhodnut, že pozvání nebudu brát za pouhou zdvořilost a že opravdu přijedu.

(Nepřijedu. Aspoň ne jako turista a jejich host. Ale to jsem netušil.)

Tělo Juvalova otce Avšaloma identifikovali forenzní experti asi po týdnu. Sedmašedesátiletou matku Šošanu unesli nájezdníci do Gazy. Domov v kibucu, ve kterém se nezamykají dveře, kam se Juval s Annalee s takovým elánem stěhovali v červenci 2023, se o tři měsíce později změnil v „místo činu“. Juval přišel o oba rodiče, sestru a její dvě děti, švagra, tetu, strýce a sestřenici. Ve vesnici bylo zavražděno 132 lidí (z toho 101 civilistů a 31 příslušníků ozbrojených složek) a přes 30 uneseno. Juval v prvních dnech netušil, do které z těch kategorií spadájí jeho blízcí. Každopádně mu naráz zmizela celá rodina.

GROUND ZERO (BALADA O TRÁVNÍKU V BE'ERI)

(Co se to stalo s tím trávníkem?)

Právě jsem vyšel z vypáleného domu. Rozhlížím se po zahradě, která plynule přechází do okolní zeleně.

V kibucech se mezi domy nebudují ploty. Ekonomický kolektivismus už tu dávno ustoupil a rodiny žijí ve svém, ale stále se tu věří v ducha pospolitosti. Izraelské vesnice řídí volený výbor, který rozhoduje o tom, kdo se tu smí usadit. Má to jednu obří výhodu: minimalizuje se riziko, že se do chalupy vedle vás nastěhuje prvotřídní debil, jak se občas stane na českém venkově (příčemž definici debila máme každý jinou). V kibucech si tudíž i bez plotu nepřijdete jako nahý.

Ani já teď nejsem nahý. Naopak. Mám na sobě těžkou neprůstřelnou vestu, kterou fasují zpravodajové na Blízkém východě, a helmu. Byla to podmínka organizátorů tohoto novinářského „zájezdu“, sám bych se zdráhal si tu výstroj obléct. Vzpomínám

na Kyjev v dubnu 2022 a orgie trapnosti z těch tuctů tvarohovitých, dobře živených západních novinářů, kteří v ulicích ukrajinské metropole ještě dva týdny po konci ruského obléhání natáčeli „hrdinné“ příspěvky jako „akčňáci“ v plné polní, zatímco kolem nich kráčeli skuteční hrdinové, Ukrajinci, kteří bez přileb a vest šli do práce nebo s dětmi na procházku.

Je druhá polovina října 2023 a já se konečně dostal do Be'eri. Slib, který jsem v létě dal Šošaně, jsem dodržel za divných okolností. Neohlásil jsem se, ostatně Šošana je v tuto chvíli někde v tunelu pod Gazou, pod dohledem násilníků v černých uniformách Islámského hnutí odporu. Lezu zdejšími lidem do domů bez klepání. Nikdo z nich tu totiž není.

Náš podivný autokar, plný „turistů“ v helmách s nápisem PRESS, vyjížděl z Netivot, menšího města 10 kilometrů od hranic, odkud zamířil na západ. Uprostřed polí se právě rozmisťují izraelské jednotky. Míjíme eukalyptový háj. Půda a listí do výšky asi pěti metrů dočerna spálené, vršky stromů zkáže unikly. Mezi tím vším vraky aut. Tady povraždili islamisti účastníky hudebního festivalu. Odbočujeme a po delším čekání vjíždíme do Be'eri. Zdržení je způsobeno silným provozem vojenské techniky. Roku 2022 byl počet obyvatel kibucu 1071, teď nula, ale pohybují se tu stovky vojáků. Míříme po úzké cestě do západního koutu vesnice.

Zastavujeme a nesourodá skupina reportérů se rozptyluje po vesnici. My takticky zůstáváme nedaleko autobusu, protože nechceme v každém záběru vidět cizí novináře. (Prokletí hromadných press tripů.) Vyplatilo se. Jsme skoro sami. Zatímco mezi domy si kibucníci ploty nebudují, vesnici jako celek obepíná kovová bariéra. Tak naivní zdejší lidé zase nebyli, aby nevěděli, koho mají za sousedy v Gaze. Jenže v jistém ohledu naivní byli, nebo spíš bezelstní. Od západního cípu vesnice vybíhá do polí vně plotu prašná cesta. Juval vzpomínal, že sem jeho maminka a jiní chodívali na večerní procházky, protože právě odtud se nabízel nejkrásnější výhled. Zvlněná pole a stepní palouky, nad kterými v dálce zapadá slunce. Když jste se ovšem podívali pozorněji, bylo vidět, že sluneční disk mizí za siluetou domů v Gaze.

7. října okolo půl sedmé ráno se touto idylickou krajinou prohnaly oddíly Hamásu. Předtím pronikly hraniční bariérou. Teď před nimi stál plot chránící Be'eri. Překonaly ho za chvíli. Možná měsíce nacvičovaly použití výbušnin a aut k prorážení překážek. A pak byly uvnitř. Hned vedle plotu stojí dvě tři řady domků. (Že by zrovna tady měli domov Avšalom a Šošana? Ne, patřili mezi místní veterány, tohle je novější výstavba.) Vilky nejspíš vyrostly pro děti starousedlíků, kterým se v dospělosti zachtělo vlastního bydlení. Kibuc jim připravil pozemky v atraktivní části vesnice. Ze střešních teras se dalo pozorovat zapadající slunce, aniž by člověk musel chodit do polí.

Vstupujeme do jednoho z domů. Ve stěnách důlky po kulkách a střepinách. Ve fasádě kruhové otvory o průměru půl metru. Islamisté neměli jen pušky, ale i granátometry a další brizantní zbraně. Na zaprášeném gauči leží rozečtená knížka, na kuchyňské lince, mezi popadaným stropem, plastová lahev s vodou.

Jeden z našich izraelských průvodců vysvětluje:

„Když obyvatelé uslyšeli signál poplachu, popadli děti a pospíchali do domácího krytu.“

Metodický „lov“ na lidi. Domácí kryt a dva průstřely v jeho dveřích. Foto: repro blízkovýchodní štáb ČT, 23. 10. 2023.

Kráčíme za ním rychle chodbou z obývacího koutku k úzkým dveřím. To je onen kryt.

„Teroristé mezitím pronikli do domu. Všechno rozstříleli. A začali hledat opevněný pokoj, protože věděli, že právě tam jsou všichni schováni.“

Je to prostornější bydlení než v předraženém Tel Avivu. Ale i tak zde převládá kibucnická skromnost. Žádná opulentní vila, normální rodinný domek. V podkrovní části dvě ložnice, dole velký obývací pokoj s kuchyní, koupelna, záchod a pak už jen kryt. Útoč-

níkům netrvalo dlouho se zorientovat. Šli stejnou cestou jako my. Čtyři metry.

Průvodce ukazuje na kliku od dveří krytu.

„Našli dveře. Věděli, že jde o kryt, a rozstřelili je. Otevřeli a sebrali celou rodinu.“

Ve srovnání s celkovou destrukcí v kuchyni a obývacím koutku tady vidíme jen dva roztržené průstřely v ocelových dveřích poblíž kliky. „Čistá práce.“ Zatímco kuchyň působí spíše jako škoda na majetku, tyto úsporné díry děsí metodičností, s níž vetřelci šli po lidských bytostech.

Otevíráme kryt. Uvnitř je skoro tma, ocelová okenice zůstala na místě. V běžných časech zde byla komora na harampádí. Petky s vodou, toaletní papíry, malé nástěnné hodiny ve stylu bavorských kukaček a polička s plyšovými zvířátky. Děti asi odrostly a vysloužilé hračky se ocitly tady. Anebo naopak, děti byly malé a plyšáky tu měly, aby se v krytu nebály.

Žádné stopy krve, ale taky žádní lidé. *Horror vacui*. A přesto tady byli. Jaké byly poslední minuty? Domem otřásaly exploze. Věděli, že to nejsou „obyčejné“ rakety. Výbuchy a střelba totiž zněly přímo z jejich domu, stejně jako výkřiky v arabštině. Vypadla

Zabíjeli i psy. Foto: repro blízkovýchodní štáb ČT, 23. 10. 2023.

elektřina a jediným světlem zůstaly displeje mobilů, ze kterých se chvatně snažili zjišťovat, co se děje. A když to zjistili, křičeli hrůzou, nebo jim strach sebral hlas? Objímali dospělí své děti v pošetilé snaze izolovat je od zla, které na ně doráželo? Nebo všichni viseli na klíče dveří, s nadějí, že se ubrání? Neubránili. Zazněly výstřely. Už nešlo stát u kliky.

Druhou metodou, jak se gangy islamistů dostávaly k lidské kořisti, bylo založit požár. Domácí kryt odolá raketám, nikoliv sazím, valícím se zpod dveří a okolo okenice. Přes ulici vidíme dům s očazenou fasádou. Lidem v krytech docházel vzduch. Čekalo je děsivé rozhodnutí. Otevřít a vydat se sadistickým zrudám, nebo zůstat a uhořet i s dětmi, rodiči a partnery.

Někoho zastřelili, někdo skončil v zajetí. Cestou ven zahlédli masakry, odehrávající se v sousedních domech. Juval v jednom rozhovoru uvedl, že matku Šošanu, sestru a další příbuzné, včetně tříleté neteře Jahel, teroristi hnali do Gazy právě přes ona pole, kam maminka chodívala večer sledovat západy slunce...

„Mysleli jsme si, že jsme už viděli všechno. Každý typ brutality. Ale mýlili jsme se,“ říká Josi Landau z organizace ZAKA, která v pohraničních kibucech identifikuje mrtvé. ZAKA jsou pobožní židé, jejichž profesí je zasahovat u teroristických útoků a pietním způsobem „kompletovat“ těla obětí. Stokrát už za svůj život sbíral kusy masa v místech, kde „hrdinní palestínští bojovníci za svobodu“ odpálili v autobusech nebo restauracích

V tomto snímku je vše: zviřený prach od tanků, odhodlání izraelských vojáků i rojení reportérů. Místo slíbené návštěvy u Šošany a Avšaloma jsem kibuc Be'eri zažil takto. Foto: D. Borek, 23. 10. 2023.

pumy, naplněné pro větší efekt hřebíky, šrouby a kuličkovými ložisky. A přesto tento otec deseti dětí a děda dvaadvaceti vnuků, připomínající šedivým vousem Fedora Gála, nezažil nic podobného jako tady v říjnu 2023. Z některých lidí zbyl jemný popel, jiná těla nesla stopy mučení a zohavování. Děti viděly vraždy svých rodičů.

V době naší cesty do Be'eri už byla těla lidí odvezena. Na chodníku před jedním z domů leží modrý plastový pytel a z něj trčí vedle sebe „složené“ tlapy. Pes. (Mstili se i na zvířatech.) Vidím rekvizity, které teď jsou jen depresivní připomínkou zmizelého světa. Dětské šlapací autíčko, stolek s popelníkem, pohozená teniska...

Ubývá světla. K obzoru sestupuje slunce. Nikdo ale tentokrát na procházku do polí nevyrazí. Z rozmlácených střech některých domů se dívají izraelské hlídky. Místo, kudy teroristé před dvěma týdny pronikli do vesnice, zahradily buldozery zeminou. Z Gazy se ozývá dunění. Podél vnějšího okraje plotu projíždí tank a víří prach. Slunce se mění v rudohnědý Mars. Vlády se ujímá bůh války.

Brzy máme odjíždět. Ale skupinky novinářů se jen pomalu trousí zpět. Vracím se ještě k prvnímu domu, ve kterém jsme natáčeli. Už se mi nechce dovnitř, ke dveřím se dvěma průstřely. Dávám si cigaretu na zahradě a naposledy se rozhlížím.

(Ten trávník, opakuji si v duchu poněkolkáté.)

Jen dva týdny. A přesto tráva už sesychá a žlutne. Já přitom kibucy znám jako zelené vesnice v zelené krajině. Jenže ta zeleň je závislá na příčinlivé práci lidí. Asi jako existence Nizozemska je založena na tom, že generace Holanďanů staví a udržují hráze

Jen pár týdnů bez lidské péče a kdysi zelený kibuc žlutne a usychá. Foto: D. Borek, 23. 10. 2023.

Jeden obyčejný dům v kibucu Be'eri. Lidé zmizeli. Zbily jen prázdné kulisy natrvalo přetržených ži-
votů. Foto: D. Borek, 23. 10. 2023.

a odčerpávají vodu. V Izraeli je to naopak. Voda se musí čerpat sem. Gumové hadičky doručí vláhu až ke kořínkům. Pouhé dva týdny a zeleň se mění v oprýskaný nátěr, pod kterým vystupuje původní odstín této krajiny. Polopouštní okr. Stejná vyšisovaná barva, jakou mají všechny ty rozpadlé, nefunkční arabské státy na Blízkém východě. Stejná barva jako Gaza. Vetřelcům odtamtud se konečně podařilo proměnit izraelské pohraniční vesnice, na které se po 75 let s nenávisť dávali, k obrazu svému, k barvě své.

Vzpomněl jsem si na báseň od Rudyarda Kiplinga. Když ji koncem 19. století psal, stála Anglie na vrcholu své moci. Zdánlivě navždy. Rule, Britannia! Říše, nad kterou slunce nezapadá! A přesto jako by v té patetické poemě bylo skryto tušení, že impérium bude jednou pouhým předmětem výzkumu archeologů, stejně jako starověké říše.

*Bože našich otců od dávné doby —
Pane našich daleko rozptýlených vojsk —
Jehož hrozná ruka nám propůjčuje
Vládu nad moři a zeměmi —
Bože, buď s námi, Pane zástupů,
abychom nezapomněli, čím jsme byli.
(...)
Lodstva mizejí v dalekém moři —
Ohně dohořívají na dunách a mysech —
Jako Tyrus kdysi a Ninive
Nádhera naše se v niveč propadá.
Ušetř nás, soudce, Pane zástupů,
abychom nezapomněli, čím jsme byli.¹*

Po deseti letech se Kipling k tématu vrátil. Pomíjivost ilustruje na květině.

*Svým dneškem ozářen,
narcisek nemůže znát,
jakýmže zmarem zimy a změn
jeho předchůdce zvad;
má špetku vědění,
ale smělost jak rek,
má sedm svých nocí a sedm svých dní
za nekonečný věk.²*

V kibucu Be'eri vidím trouchnivější trávu. Záblesk budoucího světa bez lidí, přesněji bez lidí, kterým za to stojí zalévat trávníky a dělat všechny věci, které považujeme

1 Recessional, 1897. Citováno dle Krejčí, Jan: Anglická literatura doby nejnovější od Dickense až k Shawovi, 1928.

2 Prestoly měst a říší, 1906. Překlad Otokar Fischer.

Be'eri. Krajina po vpádu barbarů. Foto: D. Borek, 23. 10. 2023.

za přirozenou součást našeho světa. Jenže co když je to naopak? Co když přirozeností je zmar, bída, zlo a jsme to my, náš svobodný, uklizený, blahobytný svět, který je vybočením z normy? Poprvé mi hlavou přelétá myšlenka, jestli opravdu to, co se zdálo nemyslitelné, tedy že stát Izrael tu není navždy, se přece jen nemůže naplnit. Není židovský stát křehkým narcisem, který svých „sedm nocí a sedm dní“, tedy 75 let existence, pošetile považoval za „nekonečný věk“? Kolik civilizací už v této půdě zapouštělo kořeny, a to vždy s bláhovým pocitem, že tu budou navždy? Kolik „trávníků“ už zde uschlo?

V 5. století žil v Galii (dnešní Francii) vzdělanec Sidonius Apollinaris. Psal umnou latinou. Byl dítětem římské vzdělanosti, založené na několikasetleté existenci říše. Jenže zrovna během Sidoniova života se pouto mezi jeho domovinou a Římem rozvolňovalo a impérium mířilo k rozpadu. Třicátého prvního prosince roku 406 se masy germánských kmenů provalily přes zamrzlý Rýn, který byl hranicí impéria. V následujících dekádách se vlády nad Galii ujímali germánští barbaři. Jejich posádka se nastěhovala i na Sidoniův statek. Svému příteli v Římě tehdy napsal: *„Pročpak mě žádáš, abych, jsem-li zdrav, složil pryč báseň Venuši ke cti (...), když dlím tu mezi vlasatými Germány a musím snášet tu řeč, kterou mluví, pod jejich mračným pohledem pět chválu na to, co tady sytý Burgund zpívá, který si vlasy maže žluklým máslem?“*³ Svět akvaduktů, dlážděných silnic a sofistikované latinské literatury odcházel. A mezi ruinami

3 Citováno dle Bednaříková, Jarmila: Stěhování národů, Praha, 2007.

scvrkávajících se měst se do Galie tlačila kultura lidí, kteří si mazali vlasy žluklým máslem. Bude to trvat skoro celé milénium, než se potomci neotesaných germánských Burgundů naučí stavět domy, tesat sochy a psát francouzské básně se stejnou rafinovaností, jak činili poslední Římané.

Vím, chcete si číst o teroristických útocích na Izrael a já vám tady recituju básničky. Ale já od tématu neuhnul. V něčem je to přemítání nad uschlou zahradou depresivnější než všechny mrtvoly a vypálené domy. Mrtvá těla se pohrbí a za čas přijedou stavební stroje a dají se do opravy poničených kibuců. Ale ta rychlá proměna svěží zelené krajiny v poušť je varováním, že i samotný řád věcí může zmizet. Jen tento řád, tedy schopnost společnosti vytvářet a ochraňovat hodnoty, je zárukou, že vůbec nějaké stavební stroje přijedou.

7. října si Izraelci naplno uvědomili, že existence jejich státu není samozřejmá. Že mezi ruinami židovské civilizace 21. století se jednou můžou prohánět barbaři. Ani před válkou nežili Izraelci v blažených iluzích, že jim nehrozí riziko, ale průnik tisíců nájezdníků přes domněle neprostupnou hranici zpřítomnil dosud abstraktní hrozbu.

BÁJEČNÝ MUŽ S KLIKOU (PŘEŽITÍ V KFAR AZA)

A ještě na jednoho člověka jsem myslel během hektických hodin v Kyjevě, když jsem zjistil, že mi vypukla válka na „domácím hřišti“. Těsně u hranic, jen dva kilometry od Gazy, leží kibuc Kfar Aza. A v něm bydlí Jisra'el Lander.

(Zas ta tíseň. Známe se už pět let. Neberu ho jako pouhého respondenta.)

Napsat jsem se odhodlal až v pondělí 9. října. Už jen představa, že by zprávu označila aplikace jako nepřečtenou či nedoručenou, byla trýznivá. Jen velký optimista by si to vysvětloval jinak, než... A já nejsem optimista.

Jisra'eli, ahoj. Tady David z České televize. Doufám, že jste v pořádku. Myslím na tvoji rodinu i na vaši vesnici.

Odpověď přišla, díkybohu, rychle.

Ahoj Davide. Prožili jsme si peklo. Ale přežili jsme. Včera nás zachránila armáda. Já a manželka jsme naživu, ale mnoho našich přátel z kibucu bylo zabito.

Ani teď vás nebudu zatěžovat kýčem ve stylu, že jsem brečel jako želva. Nebrečel. Ale byla to jedna z mála radostných zpráv těch dnů.